

(263. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan

de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging van de artikelen 105 en 106 van het Reglement op het beleid der Regeering van *Nederlandsch-Indië*.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 22 November 1917.

WILHELMINA.

(263. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging hebben genomen dat de regeling betreffende het ingezetenschap, voorkomende in het zesde Hoofdstuk van het Reglement op het beleid der Regeering van *Nederlandsch-Indië*, herziening behoeft;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Artikel 105 van het bij de wet van 2 September 1854 (*Nederlandsch Staatsblad* 1854 n°. 129; *Indisch Staatsblad* 1855 n°. 2) vastgesteld Reglement op het beleid der Regeering van *Nederlandsch-Indië* wordt gelezen:

Artikel 105.

(1) De regelen nopens de toelating en vestiging in *Nederlandsch-Indië* worden bij algemeene verordening vastgesteld.

Handelingen der Staten-Generaal. Bijlagen. 1917—1918.

(2) Ingezetenen van *Nederlandsch-Indië* zijn zij, die, mits niet in strijd met de voorschriften dier verordening, in *Nederlandsch-Indië* gevestigd zijn.

(3) Aan ingezetenen kan niet dan in het geval en op de wijze bij artikel 45 vermeld het verblijf in *Nederlandsch-Indië* worden ontzegd.

(4) Het ingezetenschap gaat verloren voor den ingezetene, die ophoudt in *Nederlandsch-Indië* gevestigd te zijn of aan wien met toepassing van artikel 45 het verblijf aldaar is ontzegd. De ingezetene, die *Nederlandsch-Indië* verlaten hebbende, niet binnen achttien maanden aldaar is teruggekeerd, wordt, behoudens tegenbewijs, geacht te hebben opgehouden in *Nederlandsch-Indië* gevestigd te zijn.

(5) Minderjarigen en onder curateele gestelden, wier wettelijke vertegenwoordigers ingezetenen van *Nederlandsch-Indië* zijn, worden als zoodanig aangemerkt; hetzelfde geldt voor de gehuwde niet van tafel en bed gescheiden vrouw, wier echtgenoot ingezetene van *Nederlandsch-Indië* is.

(6) De bepalingen van ingezetenschap, in andere algemeene verordeningen voorkomende, gelden alleen voor zooveel betreft de onderwerpen in die verordeningen behandeld.

Artikel 2.

Artikel 106 van voornoemd Reglement vervalt.

Artikel 3.

Zij die op het tijdstip, waarop deze wet in werking treedt, in den zin van de daardoor vervallen bepaling ingezetenen van *Nederlandsch-Indië* zijn, worden als ingezetenen in den zin van het bij artikel 1 dezer wet vastgestelde nieuwe artikel aangemerkt, totdat zij het ingezetenschap volgens het vierde lid van dat artikel verliezen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Koloniën,

(263. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De in dit wetsontwerp nedergelegde regeling van het Indisch ingezetenschap gaat niet van nieuwe beginselen uit. Het ingezetenschap wordt toegekend aan allen, die in *Nederlandsch-Indië* gevestigd zijn, mits die vestiging een geoorloofd karakter draagt. Beide vereischten zijn in de thans geldende bepalingen terug te vinden. „Met uitzondering van de personen van 's Rijkswege naar *Nederlandsch-Indië* gezonden, mag niemand zich van elders aldaar vestigen zonder schriftelijke vergunning”, luidt de aanhef van artikel 105 van het Regeeringsreglement en volgens artikel 106 van dat reglement zijn behalve de inboorlingen des lands ingezetenen „allen, die op den voet bij het vorig artikel bepaald hun verblijf binnen [*Nederlandsch-Indië* gevestigd hebben”. Intusschen is de praktijk der wetgeving niet in overeenstemming gebleven met het eerste lid van artikel 105. De uitzondering op het daarin vervatte verbod is in de achtereenvolgens ter uitvoering van het tweede lid van het artikel vastgestelde

verordeningen tot andere groepen van personen uitgebreid ¹⁾. Door de schrapping van het verbod in de voorgestelde lezing is de tegenstrijdigheid tusschen de Indische beginselenwet en de organieke regelingen weggenomen. Overigens is de inhoud der tegenwoordige artikelen 105 en 106 in die lezing samengevat. Hierbij zij nog aangeteekend, dat er geen reden scheen te bestaan om den Indischen wetgever bij de regeling van toelating en vestiging aan eenige groepeerings als de in het tweede lid van eerstgenoemd artikel voorkomende onderscheiding in „Nederlanders en vreemdelingen” te binden en dat het voorschrift van het derde lid van dat artikel in aansluiting aan de bestaande praktijk tot alle ingezetenen is uitgebreid.

Tot de voorgestelde omschrijving van het ingezetenschap is de weg gebaad door de wet van 1910 (*Staatsblad* n°. 55), welke de kenmerken van het Nederlandsch onderdaanschap van de bevolking van Nederlandsch-Indië vaststelde en de verordeningen waarbij de Indische wetgeving in verband met deze wet is herzien ²⁾. Vervulde vroeger het ingezetenschap in tal van Indische bepalingen de plaats van het onderdaanschap. thans is eerstbedoeld begrip tot zijn eigen terrein teruggebracht en worden daar waar van ingezetenen sprake is, alleen bedoeld zij, die in Nederlandsch-Indië gevestigd zijn, onverschillig welke hun nationaliteit zij. Met voordacht is in de voorgestelde bepaling het woord „woonplaats”, in art. 13 der wet van 1892 op het Nederlandschap en het ingezetenschap bij de omschrijving van het rijksingezetenschap gebedigd, vermeden, teneinde elk beroep op de bepalingen van den derden titel van het eerste boek van het Burgerlijk Wetboek voor Nederlandsch-Indië (Van woonplaats of domicilie), welke op de groote meerderheid der ingezetenen, de Inlanders, niet van toepassing zijn, uit te sluiten. De term „gevestigd” werd bij de behandeling van de reeds genoemde wet op het onderdaanschap in de memorië van antwoord (gedrukte stukken 1909—1910, II, 50, n°. 2, bladz. 2) terecht aanbevolen als „een gebruikelijke, waaromtrent misverstand uitgesloten schijnt”.

Het Regeeringsreglement is bovendien aangevuld, in de eerste plaats met een voorschrift omtrent het verlies van het ingezetenschap. De behoefte aan een zoodanig voorschrift is in de praktijk meer dan eens gebleken. De toelichting van de voorgestelde bepaling kan na het voorgaande kort zijn. Houdt de ingezetene op in Nederlandsch-Indië gevestigd te zijn, of wel verliest de vestiging haar geoorloofd karakter, dan gaat het ingezetenschap verloren. Het eerste is een zuiver feitelijke vraag; het tweede geval zal zich alleen voordoen als den betrokkene het verblijf in Nederlandsch-Indië met toepassing van artikel 45 van het Regeeringsreglement is ontzegd. De slotzinsnede regelt den bewijslast. Het behoeft geen betoog dat het ingezetenschap niet verloren kan gaan door het tijdelijk verlaten van Nederlandsch-Indië. In elk bijzonder geval zal uit de omstandigheden moeten blijken, dat de wil gericht was op het opgeven der vestiging. Aangezien het bewijs hiervan echter vaak zeer moeilijk zal zijn te leveren, schijnt het wenschelijk te bepalen, dat eene afwezigheid van langeren duur (achttien maanden) een wettelijk vermoeden scheidt, waardoor degene, die het verlies van het ingezetenschap beweert, van verder bewijs wordt ontslagen. Tegenbewijs zal intusschen altijd zijn toegelaten.

De tweede aanvulling betreft het ingezetenschap van minderjarigen en onder curateele gestelden en dat der getrouwde vrouw. Bij het zwijgen van de bestaande regeling hieromtrent

¹⁾ Zie art. 9, tweede lid, van het Koninklijk besluit van 27 October 1860 n°. 68 (*Indisch Staatsblad* 1861 n°. 40); art. 7 van het Koninklijk besluit van 15 September 1871 n°. 1 (*Indisch Staatsblad* 1872 n°. 38); art. 1 van het Koninklijk besluit van 20 Januari 1911 n°. 22 (*Indisch Staatsblad* 1911 n°. 138) en art. 1 van het Koninklijk besluit van 15 October 1915 n°. 32 (*Indisch Staatsblad* 1916 n°. 47). Laatstbedoeld besluit is nog niet in werking getreden.

²⁾ Zie o. a. *Indisch Staatsblad* 1915 nos. 299 en 300.

wordt meestal aangenomen, dat voor deze groepen van personen het ingezetenschap afhangt van de plaats, waar zij verblijven. De Nederlandsche wet staat ten aanzien van den minderjarige op een geheel ander standpunt: volgens haar is deze slechts ingezetene, als zijn vader of voogd het is. Dit verschil tusschen de moederlandsche en de Indische wetgeving heeft ten gevolge dat de minderjarige, die zich in Nederland bevindt, terwijl zijn vader in Indië gevestigd is, noch Rijksnoch Indisch ingezetene is, terwijl hij in het omgekeerde geval, een afhankelijk en een eigen, dus een dubbel, ingezetenschap bezit. Om deze en dergelijke moeilijkheden te ontgaan, is het beginsel der Nederlandsche regeling, overeenkomstig de heerschende opvatting hier te lande tot de onder curateele gestelden en de gehuwde vrouw uitgestrekt, in dit wetsontwerp overgenomen.

Voor minderjarigen en onder curateele gestelden wordt in het algemeen van wettelijken vertegenwoordiger gesproken. Daarmede komt de strekking van het voorschrift in het juiste licht: wie tot handelen niet bevoegd is volgt ten aanzien van het ingezetenschap dengene, die wettelijk voor hem behoort op te treden. Mocht zich het geval voordoen, dat een minderjarige geen wettelijken vertegenwoordiger heeft, dan is hij geen ingezetene, eene gevolgtrekking, die ook voor Nederland wordt aanvaard.

De bepaling van art. 15, tweede lid, der Nederlandsche wet, dat de meerderjarig geworden minderjarige de hoedanigheid van ingezetene behoudt, indien hij zijn woonplaats in het Rijk vestigt, is niet overgenomen, omdat dit voor Indië vanzelf uit de vestiging volgt. De Indische regeling kent immers, anders dan de Nederlandsche, geen termijn van vestiging ter verkrijging van het ingezetenschap.

De derde aanvulling is ontleend aan art. 16 der Nederlandsche wet. Voor Indië vindt men thans reeds dergelijke bepalingen in artikel 1, lid 3, der Successie-ordonnantie (*Indisch Staatsblad* 1901, n°. 471), in artikel 4, 1°, van het Koninklijk besluit omtrent zeebrieven en jaarpassen (*Indisch Staatsblad* 1905, n°. 316), zooals dat artikel luidt ingevolge artikel 8 van het Koninklijk besluit in *Indisch Staatsblad* 1915, n°. 299, en in artikel 3 van het Koninklijk besluit van 26 October jongstleden opgenomen in *Nederlandsch Staatsblad* n°. 610. Anders dan in Nederland, waar de bepaling veelal overbodig wordt geacht, ligt de betekenis van het onderwerpelijk voorschrift hierin, dat daardoor aan de lagere wetgevers de bevoegdheid wordt verleend om in bijzondere verordeningen van de regeling van het Regeeringsreglement af te wijken. Die bevoegdheid wordt intusschen alleen gegeven aan de lagere wetgevende organen, van welke algemeene verordeningen uitgaan (artikel 31 van het Regeeringsreglement).

De overgangsbepaling van artikel 3 verzekert aan hen, die tijdens de inwerkingtreding van het nieuwe voorschrift ingezetenen waren volgens de bestaande regeling, het behoud van het ingezetenschap. In het bijzonder is hierbij gedacht aan het nieuwe vijfde lid, krachtens hetwelk de daarbij bedoelde personen, aan wie tot dusver naar de heerschende opvatting een ingezetenschap uit eigen hoofde toekwam, het ingezetenschap van rechtswege zullen verliezen als hun wettelijke vertegenwoordiger of echtgenoot op het tijdstip der inwerkingtreding geen ingezetene is, dan wel later ophoudt dit te zijn. Het punt is van belang met het oog op sommige rechten, die met het verlies van het ingezetenschap verloren zouden gaan. Men denke b. v. aan artikel 39, onder a, der Indische Mijnwet, inhoudende dat het recht op concessie en de concessie zelve van rechtswege vervallen o. m. als de houder of concessionaris ophoudt te voldoen aan de in artikel 4 gestelde vereischten, waartoe ook het ingezetenschap van Nederlandsch-Indië behoort.

De Minister van Koloniën,

TH. B. PLEYTE.